

PEST. I. félev.

9. szám.

Márczius 1. 1866.

Megjelenik e lap minden héten egyszer, csütörtökön. Előfizetési ár: helyben félévre 1 forint 31 kr., egész évre 2 forint 62 kr.; vidékre félévre 1 frt 70 kr., egész évre 3 frt 40 kr. A pályázatok beiktatásáért tiz sorig minden egyszeri közlésért 2 frt, ha többször közöltetik, 1 forint 50 krajczár számítatik.

Szoldatics Ferencz.

Kevesen lesznek olvasóink között, kik előtt e név, melyet cikkünk fölé irtunk, — még kevesebben, kik előtt ez arckép, melyet lapunk homlokára tűztünk, ismeretes. Pedig e név hordozója, bár távol kedves honától, Olaszhon ragyogó égöve alatt, a művészetek örökifju hazájában, Romában, az örökváros kebelében művészetének élve, teremtő esetének remekműveivel a magyar névnek elismerést, sőt tiszteletet és becsülést vivott ki a művelt külföld előtt. Az ő nevét együtt említi a műkedvelő Angolország, Irhon, Német- és Franciaország elsőrendű művészeinek, Overbeck, Flatz, Petrich, Seitz és Faber dicsoszoruzta nevével. Méltó, hogy a ki a magyar becsület érdekében oly dicsón érvényesíté művészi lángesze alkotásait: arról hazája is méltánylólag megemlékezék. Hadd legyenek e szerény sorok halvány, gyenge kitejezése a tisztelet- és elismerésnek, melylyel az érdem iránt viseltetni kötelesség. —

Szoldatics Ferencz Veszprémben, 1820. szept. 29-én pillantá meg először Isten szép napvilágát. Egyszerű, de becsületes polgári állású szülei, a tudományos kiképzetésére megkiváncsoltatott vagyonnal nem bírván, mesterségre szánták őt; s azért az elemi és algymnasiumi tanulmányok vé-

geztével a magábavonult, csendes, jámbor természetű ifju az iskolától bucsut venni volt kénytelen, s gyenge kis kezét, mely utóbb az eset művészi kezelésére vala hivatva, a sanyaru munka súlyossá, nehézkessé, esetlené tenni fenyegetőzött. De esodálatos az isteni gond-

viselés, mely már a gyermek első életviszonyait oly előreláthatólag intézé! Részint a fiu személyes hajlama, mely korán jelentkezett, de még inkább egy tehetős nagybátyja előzékenysége, ki Szegeden a hajó-festés kezdetleges művészetével foglalkozott, s öcsesét inasként magához venni ígérkezett, ezen — ott és akkor még jobb keresetet ígérő. — mesterséghez vezérlék Ferenczünket. Itt tanulta ő későbbi művészetének legelső elemeit, s rövid idő mulva nem volt, ki a nehézkés tölgyfa-hajók ormányára szebb török-fejeket, meg esodás tengeri-szűzeket tudott volna festeni, mint ő. De ő prózai helyzetével sehogy sem tudott megbarátkozni; keblét magasabb vágy dagasztá.

lelke előtt nemesebb eszménykép lebegett, mint a jövedelmes kereset anyagias kilátásai; s ezen helyét, miután ott néhány évet átsanyargott, azon elhatározással hagyá oda, mely a valódi tehetségnek sajátja és bélyege, s mely egy bizonytalan jövő nélkülözési és küz-

delmeitől sem retten vissza, csakhogy lelkének vágyait valósíthassa. . . .

De szerencsére akadt egy derék plebános-nagybátyja, ki a nagyratörő fiu terveinek valósítására, bár főlöszleggel maga sem igen birt, segédkezet nyujtani ígérkezett; s öcsese kiképeztetésének eszközésére némi csekély évpénzt biztosított. Ki volt boldogabb Ferenczünknel?! Azonnal Bécsbe utazott s ott a művészetek cs. akademiájának növendékei sorába íratta be magát. Ámde most következtek reá nézve a nélkülözések és megpróbáltatások nehéz évei. Csekély évpénze alig volt elég szegény padlás-szobája bérére; s hónapokon át alig volt egyéb élleme kenyérnél, víznél, s egy kis gyümölcsnél. De ő zúgolódás nélkül viselte nyomorát, mert a művészet szelid muzsája kiengesztelte lelkét: szive forró vágya teljesült. A művészeti akademiának nem volt nála szorgalmasabb növendéke; a szóltan halvány fiu napestig ott dolgozott állványja előtt. Pedig eleinte egy lesújtó, kedvezőtlen ítélet műve felett, majdnem ketté törte lelkét. Már-már ingadozott elhatározásában; de jó őrangyala volt a főváros annyi tántorító veszélyei közt is romlatlan lelkét ártatlanul megőrző ifjunak. Az akademiának akkori tanára, a vallási irány nagynevű mestere Führich, a növendékeknek egy alkalommal Noe képleti előállítását tüzte ki tanulmányul. A beadott művek közül a nagy mester Szoldatics művét ítélte nemcsak legsikerültebbnek, de egyszersmind olyannak, mely határozott tehetségre mutat felfogásban, kivitelben. E kedvező bírálat elhatározó befolyással volt lelkére; már most semmi nem volt képes őt művészetétől elszakítani. Ezentul sorsa is kedvezőbb fordulatot vett. Akadtak magas pártfogói, s tanulmányai után fönmaradt idejét arcképfestéssel töltötte, mely nem rosszul jövedelmezett.

A viharos 48-ki év azonban őt kizavarta csendes munkálkodásaiból; s míg a vészfelhők elvonultak hazánk egén, addig ő szülőhelyére vonult vissza, tartván, nehogy életfeladatától, kedvencz művészetétől elszakíttassék. A viharos idők után ismét Bécsben találjuk őt. Ekkor teljesült azon forró vágya, mely minden művész keblét, ki az eszményi szép országát bejárni ohajtja, oly ellenállhatlanul vonzza: Olaszországba mehetni s ott a művészet titkait a nagy mesterek halhatatlan remekein tanulmányozni. Saját erejéből erre tán soha, vagy csak nagy sokára lett volna képes; de találkozott kegyes jótevője a mostani nagynevű győri püspök Simor János ő nmlgában, kinek akkoriban ministeri tanácsosnak közvetítésére, Kunszt a bold. kalocsai érsek és Ranolder veszprémi püspök ő exciái, meg Hoványi praelatus ur ő mlga nagylelkűen följánlák a szükséges összeget, melyen művésznök Romába utazhatott s ott első szükségleteit fedezhette. Ezen jótevői közül Ranolder és Simor ő exciái állandó moecenásai maradtak.

Ott volt tehát ő a művészet bölcsője-, hazájában, ott a műremekek kimerithetlen kincselyén! Ott, hol minden kö, minden épület, minden szobor, minden templom művészetéről beszél. És ott, hol Overbeck lángszelleme a vallási irányu művészetnek új pályát nyitott, melyen az ma már a megdicsőülésnek elismert magasára jutott. Szoldaticsot lelkülete, szive, ihlete és

eddig tanulmányai Overbeck iskolájába vivék, melynek ő ez idő szerint egyik legkiválóbb tanítványa. Ez iskola és ezen műirány nem a külformák bevezettségére, nem a színpompa szemkápráztató fénye, nem az érzékek ingerlő felizgatása által fejezi ki a művészi szépet, igazt és jót. Náluk a külalak csak eszköz, csak közeg az eszme, a szellem kifejezésére és művészi megtestesítésére. Az ő képeiken az eszme, a hangulat az, mely a szemlélőnek lelkéhez szól, mely azt meghatja, átszellemti. Ez irány művészeti jogosultsága ma már minden kétségen túl van helyezve. Ezen irányt Overbeck, Cornelius Péter, Schraudolph, Blaas remek műveikkel rég felavatták.

Szoldatics neve Romában csakhamar ismeretes, művei kere-ettek lőnek. A számos idegen, kiket művészetkedvelő szellemök az örökváros gazdag műcsarnokaiba vonz, nem mulasztják el meglátogatni a fiatal magyarnak, Szoldaticsnak műtermét sem. Dr. Manning a jelenlegi westminsteri érsek, előbb a romai angol collegium igazgatója, Thalbot és Lodier lordok, Sanguszko, Szapieha hercegek, hazánkiai közül az említett főpapokon kívül Károlyi István gróf és Apponyi-Sztáray Zsófia grófné nem csak műtermének látogatói, de művészi ecsetének nagylelkű pártolói közé is tartoznak.

Azonban Szoldatics művei legnagyobb részt Angliába, és főleg a katolikus Irhonba vándorolnak. — Készített már több művet Franciaországba; de hazánkba aránylag sokkal kevesebbet, tekintve azt, hogy hazánkban volna első kötelessége a magyar művész ecsetét magyar megrendelésekkel foglalkoztatni.

Szoldaticsnak tudunkra következő művei vannak Magyarországon: egy Mária-kép a győri püspök ő excija birtokában, a művész fejlődési korszakának kezdetéből; továbbá két festmény, „Jézus az olajfák hegyén”, és egy Madonna a nagymélt. veszprémi püspök ur birtokában; hasonlóan az egri székesegyház bir tőle egy szent Annát, Apponyi grófné két Madonnát, egyet Apponyiban, a másikat Bécsben, gróf Károlyi István szintén egy Madonnát, Hoványi apót és praelatus egy szent Istvánt, végre dr. Dankó József esztergami tiszt. kanonok és a bécsi Augustinaeum igazgatója egy szent Józsefet. De mindezek előtt és felett kell vala emlitenünk azon remek szoba-oltárt, mely egyszersmind imaszámolyul is szolgál, melyet Szoldatics a győri püspök ő excija részére festett. Ezen tölgyfából művészien faragott góth izlésű szárnyoltáron a Fiusten küldetésének eszméje van mély értelmű s vallásos ihletéséről tanuskodó felfogással eléállítva. — Az oltáron összesen hat kép látható. A felső félkörű mezőben az Atyaisten szemlélhető szárnyas angyalfőktől környezve, a földgömbre nehezülő s jogart tartó baljával a gondviselést, parancsolólag kinyujtott jobbával a küldést fejezve ki. Alább a betett ajtó-szárnyakon az isteni akarat hírnöke Gábor angyal, a boldogs. Szűznek a megtestesülés titkát hozza hírül, melyre a szent Szűz alázattal feleli az „Ecce Ancilla Domini”-t (Ime az Ur szolgálója). Az ajtó-szárnyak kinyiltával valóban mennyei varázs jelenet tárul szemünk elé. A középső főképen az isteni gyermekét ölében tartó Szűz Anya ülő helyzetben van ábrázolva; arczán a szüziesség szende bája az isten-

anyaság öntudatának boldogságával, leirhatlan kedves-ségü kifejezéssé olvadva tükröződik. Jobbra a főképtől Keresztelő-, balra Evangelista sz. János alakjai láthatók, az a testté lett Igére mutatva; ez elmerült tekintettel, felséges evangeliomának kezdő szavait: „Kezdetben vala az Ige.”... jegyezve. E gyönyörű oltár egészben véve oly műdarab, hogy bátran kétségbe vonhatjuk, vajjon bármely főuri teremnek van-e hozzá fogható diszitménye.

Szoldatics műveit azon mély vallásos ihlet, azon vonzó bensőség, a hangulat azon nyugodtsága, s ezek mellett a kivétel azon, az aprólékosságig gondos finomsága jellemzik, melyek míg egyrészt a vallás nagy eszméitől áthatott és átszellemítet kedélyéből felforrászó sajtáságok; másrészt az ő műveit minden egyebektől első pillanatra felismerhetőleg megkülönböztetik.

Szoldatics vallásos lelkülete nemesak képein tü-

röződik, melyeket oly nagy gonddal s azért aránylag hosszú időn át fest, hanem a közéletben is oly épületesen jelentkezik, hogy őt e tekintetben is művészete nagymesterei közé sorozhatjuk. Sőt merjük állítani, hogy Szoldatics ihletének forrása: mély vallásossága. Mielőtt műveinek kidolgozásához fog, lelki elmélkedésbe merül el, azért alakjai oly bevégezettek, mint egy szónoklati mű.

Szoldatics Romában élve (1852. óta állandóan) hazájáról sem feledkezik meg; sőt azzal oly bensőleg össze van fűzve szíve lelke, ahhoz oly szeretettel ragaszkodik, annak öröme, fájdalma őt csak úgy érdekli, mint e hazának bármely legjobb fiát, ki külföldön élni kénytelen. Ő a nyári hónapokat többnyire hazánkban, Apponyban, Veszprémben, de legtöbbször Rákoson, a vendégszerető győri püspök, az ő nagylelkű mecenásának e kies magányában tölti.

y—s.

Kátyolok a nép életéből.

IV.

Szöke Feri.

D) A szánandó öreg.

Szöke Feri jó szülei nyugosznak a sirban! —
A faluban, a vidéken az a szörnyű hír van...
Kimondjam-e, ne mondjam-e?... no csak várakozzunk;
Majd elveri a szomorú nótát is a kobzunk —

* * *

Künn vagyunk valahol;
Járunk száz tíz hosszán,
Kisded falu végén,
Elhagyatott utcán.

Elhagyatott utcán
Szalmakunyhó látszik,
Vele az enyészet
Kényekedve játszik.

Kátyolos, zug utcán
Térdig érő hó van;
Dudol a metszőszél
Szalma házikóban.

Szalmaházikóban,
Annak is a sutján
Tehetetlen öreg
Fekszik alomzsupján.

Nedves alomzsupján
Őszeszáradt kóró!
Keze lába hideg,
Homloka oly forró!

Homloka oly forró;
S a koponya alatt
A halállal küzdő
Agyvelő úgy dagad!

Agyveleje dagadt;
Szemöldje összemén;
Két nagy köny ül merev
Üvegesült szemén.

Két nagy köny ül szemén —
Kegyelem harmata; —
Jövő világba lát
Szelid pillantata.

Jövő világba lát!...
Lelkének nagy baját
Levetkezi talán,
Ha késik a halál.

Mig eljön a halál, —
Tartsunk vizsgálatot:
Mi bántja oly nagyon
A vég gondolatot?! —

* * *

Midőn Feri a városból szüleihez tére,
Már egészen romlott vala teste, lelke, vére! —
A feslettség sikos utját tovább is folytatta,
Bár mennyire inté szelid, édes anyja, atyja! —

Anyját hamar megölé a szívölő búbanat;
Atyja megosztotta vele a szülői házat.
De Feri a tiszteletet már rég elfeledte:
S az elaggott atya csak úgy esikorgott mellette!

S végre az is megtörtént már — oh iszonyu állat! —
Súlyos botlás dőngeté az apai vállat...
Hogy száradott volna el a kezéd, szörnyű gyermek!
Ne hídd, hogy ezért az Isten valaha nem ver meg!!!

*

Szegény öreg! e tény után ott hagyta a házát;
De miket e perezen mondott, a velőt megrázák...
Tudjátok-e, mily borzasztó az a pai átok?
Ehhez semmi az ég és föld, ha leszakad rátok! — —

A türelem-vesztett öreg fiát megátkozta,
És egy zsöllérházba vonult lakoba és kosztba! —
Az az öreg a zsupszalmán Feri édes atyja!
A nagy átkot visszavonni most küzd gondolatja.

* * *
Kátyolos, zug utczán
Térdig erő hó van;
Megy a lekipásztor
Térdig erő hóban.

Süvölt a hideg szél
Zsöllérházikóban;
Benyit a jó lelkész;
Nézi beteg hol van? —

Nedves alomzsupján
Összeszáradt kóró!
Valamit mondani
Vágya olyan forró!!...

De a midőn ajkát
Szólásra nyitotta:
A hatalmas végperez
Öt elnémitotta....

Nyulassy Antal.

István bácsi regéje

N... alföldi helység a Tisza mellett nyulik el; a tűzfákkal beárnyékolt parton barátságos külsejű házak mosolyognak a folyam hullámain le-föl járó hajók népsége kémlelő szemei elé. E házak egyike a hosszú póznáról lelőgő koszorus palaczkkal, valaminta tetőnek szándékosan meghosszabbított eresze alatt látszó asztalok-s padokkal nagyon is nyíltan elárulja, hogy itt szokott a helység férfi népsége a templomon kívül leggyakrabban találkozni; a fiatalok azért, hogy tánczba ugorhassanak, az éltesebbek azért, hogy a nyakukra nehezdedt házigondokon olykor könnyítsenek, az öregek pedig a végből, hogy elröpült ifjúságuk emlékeit el-mondogassák a kíváncsi fiatalságnak tanulságképen-e vagy épen elszedítésül, nehéz volna egyhamar önmaguktól is kitudnunk.

Elbeszélésünk kezdetén szintén népes vala a szép fekvésű falusi kaszinó ereszetalja, s a mulatók élénk zaja távulról is elárulá, hogy a buczkás bort nem igen kímélé a vendégsereg.

A mulatók hőse egy élte virágában levő izmos leány vala, kinek arczáról azonban nagyon is leolvashatók valának az ifjúság uralkodó szenvedélyeinek bevett nyomai. Öltözete inkább iparosra mint földművesre mutatott.

Épen egy öblös itezés üveget tettek elébe, melyből körülülő czimboráinak kezdte töltögetni, midőn ezeknek egyike a kerítés nélküli ház előtt elvonuló utczán járattván szeméit, hangosan felkiálta:

— Bandi pajtás, még egy poharat hozass, ott jó István bácsi is, ha jól látom.

— A falu bölese, kiáltának föl erre a többiek is.

— Helyet böles bácsinak, mondá erre a társait vendéglő legény, kit imént Bandinak hallánk szólítani; ma nagy kedvem van vele poharazni.

Az előre bejelentett vendég egy éltés férfi vala, kissé kopott, de tiszta kék posztó-öltönyben. Járásáról ítélve nem látszék sietni, s eléggé biztos lépteit egy mogyorópálczával segélyezé könnyeden. Arcza tiszteltreméltó s derült kifejezést tükrözött vissza. Midőn a borozókhoz oly közel jutott, hogy szóval beérheték őt, mindnyájan betérésre hívák, sőt Bandi még elébe is ment, hogy körükbe vezesse a nem épen feljök tartó öreget.

— Jónapot adjon Isten, Andris, mondá neki az öreg nyájasan. Hát ti itt végzitek a vasárnapesti ájtatosságot?

— Elég, ha István bácsi ott volt, mint látjuk; tudom elvégezte helyettünk is, mondá erre Andris, üljön le közénk, s részesítsen bennünket is a ma hallott lelki vigaszból.

— De azt szeretném én tudni előbb, öcsém, ki visel gondot helyetted Barna Gáspár malmára, mondá némi gyanúsító hangon Andrisnak.

— Miattam akár maga Belzebub, kiálta fel Andris, kinek arcza az öreg kérdésére némileg elpirult; ép annyi gondom van malmára, mint arra, ki hegedül a holdban?

— Talán csak nem szólalkoztál össze gazdáddal, fiam? kérdé tőle az öreg.

— Nekem nincs gazdám, István bátya, viszonzá a fakgatott molnárlegény; tegnap óta semmi gondom a malomra, melynek ha egyéb örteni valója nem volna Gáspár gazdán kívül, tudom rozszabb gabnán nem döcögött volna még soha.

Erre elbeszélé, mi okból koczant össze gazdájával, kinek tíz év óta hűséges legénye vala, közben-közben szitkokat vegyítve elbeszélésébe, melyből kitűnt, hogy gazdáját hálátlanságról iparkodék vádolni. Az öreg nyugodtan hagyván kibeszélni a szitkozódásra fakadt molnárlegényt, s végre szóhoz jutván, így felelt neki:

— Andris fiam, látom, hogy poharadból bor helyett haragot hajtogattál fel mainapság, s gazdád hibáját tiszteres nagyságban látod. Egész beszédedből annyit tudtam meg, hogy most nincs helyed senki malmában.

— Gáspár gazda jobban bánja ezt, mint én, viszonzá némileg csillapultan Andris; kérdezze meg csak volt gazdám, ki, mióta malma pihen, annyi fonttal lett soványabb, a hány véka buza más malmába vándorolt. Egy hét alatt amnyira fog évelődni, hogy megüti a guta! Ezért van nekem, István bátya, ily jó kedvem; hej korcsmáros, ide még egy palaczkkal a javából! Az öreg szándékosan kitért a ráköszöntött pohár elől, s kérdé Andrist, mitevő lesz ezentul.

— Hát biz én kedvemre akarok élni egy darabig, viszonzá a molnárlegény. Mielőtt ott hagytam gazdám, számoltam vele nála volt összes béremről; míg pénzemben tart, egyre szent heverdelt tartok.

— S ezt ma kezdetted meg? kérdé tőle az öreg.

— Eltalálta, öreg bátyám, viszonzá Andris, kinek nyelve a bor miatt már nem igen akart a kimondandó szavaknak engedelmeskedni. Ezzel az öreg kezébe erőszakolt egy teli poharat.

Az öreg egypár kortyot felhörpöntvén, haza felé akart indulni; de Andris sehogy sem engedé eltávozni.

— Maradjon köztünk még, öreg apó; ha szid is, jól esik hallanom beszédét.

— Ugy van, mondák igenlőleg a borozó cimborák; ha egyéb nem jutna eszébe, énekeljen el valami szentes éneket, azt is szívesen meghallgatjuk.

— Vagy beszéljen el valami történetet a szentírásból, mondá egy harmadik.

Az öreg látván, hogy szabadkozása mitsem használna, leült Andris mellé s engedett e jószándéku erőltetésnek.

— No, ha már épen itt kell maradnom, ti fogjátok megbánni, mert végig kell hallgatnotok, a mit mondani fogok.

— Ha prédikál is, meghallgatjuk, kiáltának közösen a borozó suhanczok.

— Ma nem mernék nektek a szentírásból beszélni, mondá a megszólalt öreg, mert az nagyon komoly lenne oly legényeknek, kik a vasárnapi ájtatosságot a koresmaajtóból hallgatták; ma úgy tekintlek benneteket, mint a dajka a rábizott gyermeket, s egy regét mondok el nektek, mely egyszer, egy időben az ope-rencziás hegyen tul történt.

— Jó lesz biz az; tehát a régi időkből mesél nekünk, öreg apó valamit, mondák a kíváncsi legények.

— Ugy van, folytatá az öreg; tehát volt egyszer egy Ákos nevű fiatal ember, eszes, bátor, de a ki heves természetét épen nem bírta fékezni. Ha valamit föltett magában, annak meg kellett történni; heves természete olyan volt mint a szélvész, mely a hol átvonul, mindent elpusztít. Megunván a csendes életet, mely szülőföldén neki kínálkozott, egy nap elhatározta magában, hogy elvándorol idegen országba, s meg sem áll, míg szerencsét és boldogságot nem talál valahol. Csomóba köté legjobb ruhaneműit, zsebébe tevé minden pénzét s utnak indult a nélkül, hogy tudta volna merre.

Több napi utazás után egy erdő széléhez ért, hol három utassal találkozott, kik miként ő, az erdőn áthatolni szándékoztak. Az egyik egy természetes nő volt, büszke s fenyegető arcczal, egy lándzsát tartván kezében; a másik egy félig alvó leány vala, kit egy szekéren négy ökör húzott vala; a harmadik pedig egy rongyokba burkolt rut vén asszony. — Ákos köszönyvén nekik, kérdé tőlök, ismerik-e az erdőn átvívó utat? A hallott igenlő válasz után megkéré őket, engednék meg neki velök utazhatni, nehogy eltévedjen. A három utas beleegyezett a fiatal ember kérelmébe s megkezdék vele az utat folytatni. — Ákos csakhamar észrevé, hogy utitársai több hatalommal bírnak, mint minőt Isten az embereknek adni szokott; de ez őt nem agasztván, vig beszélgetés közt folytatá velök útját. Már

több óra hosszat utaztanak ekként, midőn hátulról lödöbögés hatott fülébe. Ákos visszatekintett, s látta, hogy földieai közül egyik legkérelmetlenebb ellensége vágat nyomába. Ennek láttára Ákos egész dühe fölgerjedett ellene. Istenemre mondom, szóla utitársaihoz, odaadnám mindenemet, a mivel bírok, ha ezen ember göggjén megboszulhatnám magamat.

— Ha ez kívánságod, mondá a természetes nő, én beteljesitem azt rögtön; akarod-e, hogy vak koldussá változtassam őt?

— És mily dijt fizessenek ezért?

— Add érte egyik szemedet.

— Nem bánom, mondá a fiatal ember. — S alig mondá ki e szavakat, mind ő mind üldözője úgy jártak, a mint kikötve vala.

A fiatal ember nagyon meg lőn lepetve kívánsága ily gyors és kellemetlen teljesítésétől, de azzal vigasztalá magát, hogy legalább van még egy szeme, melylyel ellensége nyomorát gyönyörrel szemlélheti. Azonban ismét folytaták útjokat több órán át a nélkül, hogy az erdő végét már láthatták volna; az ut egyre meredekebb lőn Ákos e nehéz utazástól elfáradva irigyleni kezdé a leány szekerét, mely a legnagyobb zökkenőkön is simán átgördült.

— Ily szekéren bizonyára nincs terhes utazás bármily meredek uton sem, mondá a fiatal ember; sokért nem adnám, ha egy ily szekérre szert tehetnék.

— Ha akarod, e perczen előteremthetek számodra egyet. Erre egyet toppantott egyet lábával s a szekér kettővé vált, mindegyik előtt négy-négy ökör levén befogva. Ára csak egyik karod lenne.

Ákos kezdetben sokalta érte egyik karját, de a fáradtság erőt vevén rajta, beleegyezett az alkuba, s fenn vala a szekéren, de egyik szeme és karja nélkül. Az utazás egy ideig ekkint folyt, de az erdő vége még mindegyre nem látszott. A fiatal embert rendkívüli szomjúság lepte meg. A vén asszony észrevette azt rajta.

— Te igen szomorú vagy, fiam mondá neki; nem is esoda, ha a gyomor üres, kedvünk is elvesz. Én tudnék ez ellen egy biztos gyógyszert. Nézd ezen üveget, ez magában rejti az örömet, elfeledtetí a bajt; ki ebből iszik, boldognak érzi magát. Részesülh-etsz ezen italban, ha nekem adod agyvelőd felét.

A fiatal ember elborzadt e magas áron, s nem egyezett bele. De az agg nő egy kortyot adott megizlelésül, mely oly jól esett neki, hogy a kívánt árt nem találta többé soknak érte. Azonban alig ivott a bűvös italból, újra érezte, hogy ereje lankadni kezd, elaludt a szekéren minden gond nélkül.

Midőn fölébredt, a három utas eltűnt, s egyedül vala egy falu előtt. Föl akart kelni, de testének egyik oldala mozdíthatlan vala; egyetlen szeme homályossá lőn; beszélni akart, s nyelve hebegett; gondolkodni akart, de eszméi csak félig jöttek létre fejében. — Ekkor érzette meg, mily nagy áldozatba került erdei útja; s nem maradt hátra egyéb, mint tehetetlen koldusként nyomoruan tengetni életét.

Erre István bácsi elhallgatott; Andris nagyot ütve öklével az asztalra, kacajra fakadt.

— Biz Isten, öreg apó, a maga Ákosa nyomorult egy legény vala; megérdemelte, a mi vele történt. —

Csak a három furfangos utasnak szeretném tudni a nevét.

— Megmondhatom öcsém, ha kívánod; mert ezek ismert nevek. A lándzsás nő vala a gyűlölet; a székre fekvő leány a restség; s a butykos vén aszszony a részegség.

— Lelkemre mondom, ily fain utitársakkal csakugyan tönkre kellett menni Ákos öcsémnek, mondá a molnárlegény; hanem azért mégis csak ő volt bajának egyedüli oka.

— Pedig hányan vannak mainapság is ily oktalanok, mondá komolyan az öreg. Mit mondanál példaül, Andris fiam, az oly legényről, ki azért, hogy gazdáját tönkre tegye, kivél egy kissé összekocczant, önmagát fosztaná meg helyétől s mesterségétől? Jobban lát-e az két szemével, mint az, ki boszúból egyik szemét eladta?

Ezen felül hogy magának jó napokat csapjon, henyéléssel elgyengíti magát, s ha dologhoz akar fogni, két keze helyett csak az egyik karja lesz szolgálatára? S végre, hogy ezen állapotában magát vigasztalja, a korcsmában bagyja fél esztét, mely után a másik is el fog csakhamar költözni. Ha Ákos nyomorult legény volt, mit gondolsz arról, András fiam, ki őt utánozza?

A borozó legényeknek torkaikban akadt erre a szó; de csakhamar hangos kacajra fokadtak, egyedül Andris komorult el. Az öreg regélő fölkelt s eltávozott a nélkül, hogy Andris vissza akarta volna őt tartani. A lezke fogott rajta, s egész éjjel Ákos története forgott fejében. — Másnap beköszöntött volt gazdájánál, a hol újra szolgálatot kapott, melyet nem egy könnyen fog többé odahagyni.

Székhalmi M.

Beket Tamás.

(Vége.)

A király örvényével határos indulatoskodása s a megrémült püspökök tétovázó gyöngesége között állott Beket Tamás Anglia primása. A helyzet rendkívüli volta, az eshetőségek aggálya, a fenyegetett egyház jövője megannyi homályos csillagként lebegtek elborult lelke fölött. Nagy elhatározás pillanataiban, rendesen kedélyünk veti el a kockát.

A legerősebb jellemeknél is jelentkezik, válságos pillanatokban, bizonyos neme az akarat-erő dagálya és apályának, s ügyünk sorsát az dönti el, vajjon az elhatározás előbbi vagy az utóbbinak ideje alatt történt. — Beket Tamás nem tartozott a megtörhetlen jellemek közé. Legalább ez alkalommal kedélye külső befolyások előtt feladta az elvek és bevallott iránykövetelte következetességet, hűséget.

Nem a zord királytól való félelem okozá gyöngeségét, később a halállal szemben kifejtett hős erélye e feltevést megczáfolja.

Áron utódait látta maga előtt, mint borulnak porba, mint emelik fenyő-száraz kezeiket feléje; a tisztas, az ősz alakok, kikben püspöktársakat, testvéreket szeretett, most életükért, boldogságukért könyörögnek előtte.

Jó szívének túlaradó szeretete itt felelte a kötelesség ily gyáva elárulását; szánalom, részvét vett uralmat kedélyén. — Az erőtlenség legyőzte az erőt.

Beket Tamás, mint mondtuk, engedékenységet ígért. Igéretét meg is tartá. De csakhamar legyőzte jobb sugallata érzékenységét; hogy engedett a tomboló király jogtalan követelésének, lelke felriadt, kötelességérzete vádolta őt. Méltatlannak találta magát a püspöki méltóság további viselésére. Levelt írt a pápának. Elárulta, bepanaszolta önmagát. Fájó, keserves hangon váltotta be III. Sándorhoz írt levelében, elkövetett hibáját; de kiváló lelke itt remek példáját adta nagyságának. Oly önzetlen, oly lemondó lélek áll előttünk, hogy melegülve, nemesbülve érezzük magunkat közelében. A történelem az élet mestere — mondá egy régi író — s Beket Tamás történelme azon időtől fogva, midőn a pápának bevallván elkövetett botlását, püspöki rangját, méltóságát s mindazt, a mi a képzetet elragadja, a hűségét táplálja, s a férfi büszkeségét, nagyravágyságát bírja, most önként, egyszerre, utógondolat nélkül leteszi, félreveti s vezeklő-öltönyt keres, büntetést vár, s gyötrődő bűnös-ként áztatja vánkosságát a bűnbánat könyeivel, mondom, Beket

Tamás történelme ez időtől fogva több mint tanulságos. Nagyszerűvé válik, s lelkünket fölemeli.

A szokásos jogok, a mint azt Beket azonnal belátta, az egyházi élet legutolsó életlehetetét is elfojtják, a püspököket bábjátékká alacsonyítják a király kezében, s az erőt, melyet a vallásos gondolatok magukban hordanak, s mely erő rugóját és tényezőjét képezi a hitélet kifejlődésének és szétterjedésének, ezen erőt a „szokásos jogok“ cege alatt követeli jogtalan hatalmaskodása a királynak, egészen megsemmisíté.

Midőn az okmány elkészült s Beket elé terjeszték, hogy azt aláírja, fölemelkedett lélekkel lökte azt vissza magától. — Nem írhattott alá oly engedményeket, melyeket megadni jogában nem állott, még mint az ország primásának sem.

III. Sándor pápa értesülvén a történetekről s látván Beket Tamásnak gyötrődő, szenvedő lelkét, vigasztaló és bátorító levélben tudatta szeretetét és bocsánatát a primással, kinek hatalmát Beket a pápa kezeibe tevő le, visszaadta neki egyházmegyénének kormányzatát.

A pápa teljes kegyét bírta tehát Beket. A tévedés emberi dolog, de a tévedésből kieszmélés fensőbb származású. A mint tehát a pápa bizalma- és jó hajlamairól biztosítá Beket Tamást, a király a leggonoszabb gyűlölet és üldöztetés tárgyává tevő őt. Néhány alacsony lelkű embert fölbérelt II. Henrik király, a kik a primást gyalázatos rágalomokkal vádolták a pápa előtt. — Ez nem használt. A pápa ismerte Beket Tamás lelkét. Egyik pör után a másikat dobták a primás nyakába; még kancellárságának idejéből hoztak ellene vádakat. Ő természetesen nem jelent meg a törvényszék előtt. E miatt a király kijelenté, hogy Beket Tamás, Angolország primása megszegte a hűbérsegi esküt (!) és mint ilyen a király kegyét és javadalmaikat elveszté. 30,000 markát követeltek tőle, mint kárpótlást alkancellársága idejében az állampénztárból elköltött összegért. A primás megbetegült; lelki és testi erejét az alávaló bántalmak elgyöngíték. Október 13-án kelle neki a király elnöklete alatt összegyűlt törvényszék előtt megjelenni és kimutatni, hogy az ellene emelt adósság vád alaptalan.

A nerezett napon Beket gyöngélkedése daczára elhagyta a betegágyat. Misézett s a jelenvolt főpapokhoz megrázó beszédet tartott az Isten akaratában való megnyugvásról. A kitűzött órában Beket a királyi várakba ment. Püspöki öltöny simult

tisztes alakjára; de infulája és pásztorbotja nem volt. Egy missé pap vitte előtte, mint ez szokás, a keresztet. Midőn a terembe vala lépendő Beket, kiragadta a keresztet hordó pap kezéből a feszületet, mondván: „Jobb ha én viszem a keresztet. E jelben bízom én leginkább, legalább látni fogja mindenki, micsoda zászló alatt harcolok.”

Benn a tanácsteremben ezalatt heves kifakadások között folyt az ítélet felett a vita. Esküszegésről, felségárulásról vádolván a primást az országnagyok, — arra az e büntényekre vonatkozó büntetést akarák alkalmazni. Midőn Beket a terembe lépett, néhány félénk ismét megrohanta őt siránkozó kérelmével, s a már már eldöntött ítélettel szemben a király akarata előtt meghajlásra akarák rábírní. Ők féltek, nem Beket. A király őket is börtön- és halállal fenyegeté. — De a primás ezen alkalommal nem engedett s az egyik főpapnak, ki rémülten kérte őt megadásra, így válaszolt: „Távozzál tőlem, te nem úgy beszélsz, a mint Istennek tetszik!”

Midőn Tamás a királyi törvénytermet elhagyta, a hol a bűnös ítélet folytán az igazságtalanság áldozatává vált, ropant sokaságu tömeg volt már az utczán összegyülekezve. Várták a vértanu főpapot. Elkéseredés, gyűlölet tölté el a jó nép szívet a zsarnok uralkodó iránt. — Előérzete, jóslata a gyászos jövőnek szállta meg az egybegyűlt emberek lelkét, s mintha végtiszteletére gyűltek volna az elvérzendő hősnek, diadalmas lelkesedéssel üdvözlék őt. Közelebb érven hozzájuk a primás, néma, nesztelen csend állott be. A tömeg térdre omlott s a megilletődött arezok felett a halálra szánt főpap utolsó áldása lebegett.

A következő nap első sugara Canterburyt főpapjától megfosztva találta. Messze téreken utazott az keresztül, a francia határokra sietett, hogy idegen földön, idegen uralkodó oltalma alatt leljen biztonságot. III. Sándor pápa még mindig Franciaországban tartózkodott; ehhez sietett Beket. zaklatott szíve itt remélte szenvedése fáradalmait kipihenni.

A pápa az egész ügyet komoly vizsgálat alá vette, s a rheimsi zsinat 1165. II. Henrik angol királynak az egyház és ennek szolgálai ellen elkövetett zsarnoksága ellen rendszabályokat hozott. E zsinaton világossá leve, hogy II. Henrik nem csak zár alá veté a canterburyi érsekség összes javadalmait, hanem hogy a primásnak összes barátait, rokonait, egész családját, eseléseit az országból száműzette; számra mintegy 400-an lettek áldozatai ezen isentelen rendeletnek. Parancs osztatott ki, hogy a Beket Tamással elvrokon papok fizetései letartóztassanak, s ha valaki tőle bármily iratot merne az országba behozni, ha az szerzetes, megbéníttassék, ha világi pap, szemévilágától megfosztassék és férfiutlaníttassék; ha laikus, akasztófa legyen sorsa; ha idegen, égettessék.

II. Henrik azonban látván, hogy minden dühösködése céltalan, köpönyeget változtatott, a békülékeny, szelid szerepét kezdé játszani, s a pápát biztosítá a multak jóvátételéről a jövőendőben.

A pápa örült, hogy a béke végtére helyre fog állni Angliában az egyház és állam között. Ajánlatot teve Beket Tamásnak, hogy lecsillapodván a király haragja, már visszatérhet hazájába. Beket visszatért.

Nagy pompával fogadta őt hazája. A király megígérte, hogy a száműzetést, Beket pedig szavát adá, hogy a királyra kimondott kiközösítést vissza fogja vonni. De Beket kijelenté, hogy visszajövén honába, az egyházi függetlenség és szabadság szeretete is visszatért vele, s nem fog feladni egyet sem a jogokból, melyek az egyházat, mint a vallás közegét illetik. Követelte

is azonnal, hogy a jogsértések jóvátétesenek, ellenkező esetben semmihez se adja beegyezését. Henrik engedni nem akart. Ravaszsága most leveté az álarczot, melyet a pápával szemben magára vön. A régi volt még mindig ő, a zsarnok csak lánczokat és erőszakot ismer.

A surlódás újra kitört. Végfejlődésétől az összeütközésnek mindenki félt. A király mindinkább dühössé lön. Dölyfje sértve érte magát a becsületes kitartás és küzdelem szívóssága által. Ily őrzöngő pillanatában egyszer így kiálta környező hiveire: Nyomorult ebek, hát senki sem tud közöletek e boszútlihegő paptól engem megszabadítani.

A király gyilkos szavai annak négy kegyenczét, Fitzurse, Tracy, Moreville és Brito lovagokat, a véres merény végrehajtására bátorítá. Titkos tanácskozást tartottak, hogy a bűnös eselekedei részleteiről egymással tisztába jöjjenek. Decz. 29. én délután bőszünten rohantak az érsek palotájába. Fenyegetőzések között követelték tőle a kiközösítési okmány visszavételét. Beket tagadó választ adván, kijelenté, mennyire esodálkozik a felett, hogy az előtte álló négy lovag, az ő hűbérnökei levén, saját házában meri őt megtámadni. De a lovagok ingerülten kiálták: mi többet akarunk egyszerű megtámadásnál.

Csakhamar jeleaték a primásnak, nagy tömeg fegyveres közeledtét. Tamás a templomba ment vecsernyére. Kísérői be akarák zárni a templomot s azt eltorlaszolni, de a főpap nem engedé, mondván: Isten házából nem illik erődöt csinálni.

Az alkonyat lassan, csöndesen szállonga már Canterbury bérezeire és a székesegyházra. A főpap a terjengő homályban megdicsőülten látszék imádkozni. A templom halk, néma volt, az imádkozók sohaja, s a szentélylámpa fel-fellobbanó esürrenése zavarta csak azt. A lárna már hallatszott a templomon kívül, a zsoldos gyilkosok megérkeztek. Mint fenevadak az Istenházába, dühös lármájok, mint nehéz átok, hangzék el a templom oszlopai között. A papok, kik Tamás kíséretében valának, megrémültek s elfutottak. Csak egy nem mozdult mellőle, Grim Ede, a ki a főpapi keresztet szokta volt a primás előtt hordozni, csak az nem mozdult.

Tanuja akart lenni egy nagy bűnnek és egy nagy erény történetének. — Ő írta le később Beket Tamás meggyilkoltatását.

A gyilkosok a templom homályában nem találták meg egyszerre, a kit kerestek. Az egyik felkiált: „hol a felségértő?” s szavait a falak tompa zugással adák vissza feleletül. „Hol az érsek?” kérdi a másik. „Itt vagyok az érsek, de nem felségértő!” hangzék Beket Tamás ajkairól. Az érsek imahelyéről főlegyenesedett, szavai remegtek, de lelke erős, bátor volt. Az ima hőssé tette azt. „Én veled sok jót tettem Regináld — folytatá szelid hangon a főpap — és így fizeted azt vissza? Halálot akarjátok, ám legyen, de parancsolom Isten nevében, hogy kivülem senkit se bántatok!” „Mi azt akarjuk, hogy a közösítést vond vissza” — felelé Regináld. „Az nem tehetem — viszonzá egyszerűen Beket — míg kellő elégtétel nem adatik.” — „Veszsz tehát” ordítá Regináld, és nehéz vágást adott a főpap fejére. Grim védeni akarta a megtámadottat, de egy másik vágás karját zúta szét, s az érsek homlokán ejtett mély sebet. A főpap összerogyott, de erejét összeszedvén, vérrel borított fejét még egyszer fölemelte és megadással szóla: „Krisztusért és egyházáért szívesen halok meg.” Egy harmadik vágás az oltár számolyára teríté őt. — Egyik a gyilkosok közül lábát a véres nyakra tevén, kardját Beket Tamás fejébe szurta s az agyvelőt a templom talajzatán szétszórta. — Ime így halt meg az igaz.

Halála nem bukást, de diadalt hozott az ügynek, melyért ily vértanu adta életét. Az egyház Angolországban visszanyerte

fenyegetett szabadságát. — A király a gyilkosság hallatára elrémült, s a pápa előtt ártatlannak vallván magát, bármily egyházi büntetésnek készségesnek nyilatkozék magát alávetni.

A pápa Beket Tamást az egyház mátyrjává jelenté ki ünnepélyesen. Angolország gyászolta nagy fiát, s Canterbury

könyvekkel áztatá nagy főpapjának sírját. Ő elvérzett nemesen, dícsően s emléke a századok homályán keresztül is átragyog. Egy lélekkel több esd az Ur számolyánál Sion falai- s gyermekeiért!

Zoványi.

Miujság?

(A Szent-István-Társulatnak febr. 24-én tartott választmányi ülése.) Rég volt a társulatnak oly fényes ülése, mint febr. 24-kén. Jelen volt azon az ország szeretett bibornok-primása, herceg Seitovszky ő eminentiája, jelen a társulat két országos nevű elnöke, gróf Károlyi István és gróf Cziráky János ő excellentiák, jelen Egernek jeles főpapja, nm. Bartakovics Béla érsek ur, jelen nm. Szaniszló Ferenc nagyvárad, mélt. Szecezy Ferenc szombathelyi, Peitler Antal váci, Bonnaz Sándor esenádi püspökök, mélt. Répássy Jászói prépost ur, jelen a társulat pesti tagjainak színe. A társulat lelkes elnöke, gróf Károlyi István ő mlga ki is fejezte örömet azon ritka szerencsésért, melyben a társulat ez alkalommal részestült; Cziráky gróf ő excellentiája pedig ez örömdetes eseményt jegyzőkönyvileg is meg kívánta örökíttetni, mi az összes jelenvoltak helyeslése mellett határozatba is ment.

Azután a bibornok ő eminentiája a két nm. grófnőknök mondott érzékeny köszönetet azon lankadatlan buzgalomért, melyet a társulat érdekeinek előmozdításában kezdettől fogva tanúsítanak, s irántuki hála nyilatkozatát szintén jegyzőkönyvbe kívánja vétetni.

A rendes tárgyalásokból kiemeljük, hogy: budai főgymnasiunai önképző- és székestehérvári legényegyletnek ajándékönyvek fognak küldetni.

Bejelenték, hogy a bold. kaloesai érsek hagyománya 1800 forint (a hagyomány maga 2000 forint, 200 frt a kinstár részére vonatott le) Kaloesaról beküldetett.

Ugyszintén jelentetett, hogy Hamra Máté tanácsnok ur a társulathoz országfejedelmi biztosul nevezetett. Tudomásul vétetett.

Legérdekesebb részét az ülésnek a házvétel ügye képezte. T. olvasóink hihetőleg emlékeznek, hogy egy sz. István-társulati ház vételére adakozások folytak. Az eddig befolyt összeg mintegy 13,000 frtot tesz. — A társulat érdemes alelnöke, Somogyi Károly kanonok ur ő nsga fölemlítvén a körülményt, hogy a mostani helyiség szűk, de különben is az adakozók ohajának megfelelő lenne, ha a társulat végre bizottmányt nevezne ki, mely felhatalmaztassék egy társulati ház iránt körültekinteni s alkuba boesátkozni.

Noha azonban mindenki elismerte, hogy kívánatos, miszerint a társulat mielőbb saját házzal bírjon, mégis több oldalról aggodalmak nyilatkoztak a miatt, hogy a társulat most még távolról sem rendelkezik akkora tőkével, hogy egy szükségének megfelelő házat vehetne. Azért a házvétel elhalasztatott addig, míg a társulatnak e ezétra legalább 30,000 forintja együtt nem lesz. Hogy pedig a töke gyarapodjék, az egri érsek, Bartakovics Béla ő execa azt indítványozta, hogy a közönség újra adakozásra szólíttassék fel, s hivatkozott bold. Dessewffy Emil grófra, kinek kitartása az adományok gyűjtésében eszközölte, hogy ma a magyar akademiának palotája van. E beszéd gyűjtött; ft. Gündöcs Benedek újkigyósi plebános ur azonnal 200 frtot ajánlott fel; a bibornok-primás ő eminentiája 4000, nmélt. Bartakovics Béla érsek ur 2000, nm. Szaniszló Ferenc püspök 2000, m. Bonnaz Sándor püspök 2000, m. Peitler Antal püspök 1000, m. Szecezy Ferenc püspök 500 forintot ajánlott fel, s nyomban elhatározatott, hogy adakozásra felszólitó iverk boesáttassanak ki azon reményben, hogy ily példák után egy év múlva a társulat azon helyzetben lesz, hogy díszes házat vehet. — Mielőtt az ülés fölsozlott, gróf Károlyi István

elnök ő mlga újra köszönetet mondott a magas védnököknek megjelenésükért és újabb áldozataikért.

(Méltóságos és ft Zombory János) szerbiai vál. püspök, prépost, a kaloesai káptalan olv. kanonoka, hittudor és aranymisés áldozár, élte 78-dik évében febr. 19-kén délután 5 órakor meghalt. Az ő. v. f. u!

(Kiss Károly), a magyar tudományos Akadémia és a Kisfaludy-társaság tagja, kinek arezképét s életrajzát a mult évben közöltük volt, életének 73-ik évében, jobblétre szenderült.

(A marhák tüdővészének gyógyítása). Külföldön egy jeles állatorvos saját tapasztalása után a szarvasmarha tüdővészét a következő módon ajánlja gyógyítani. Naponkint háromszor kell egy lat hamuzsirt két iteze vízben feloldani, és a marhának beadni; e mellett külső szörszalagot és körösbogár kenőes bedörzsölését ajánlja az állat melkására. — Ilyenkor száraz takarmányt kell adni valamely repával vagy burgonyával, hanem moslék-féléket, vagy sör- és pálinka-törkölyt adni nem szabad. (E. T.)

Pályázat.

A Iső-ung esperesi kerületben kebelezett Szürthe helység rom. kath. elemi altanodájában, a tanítói állomás megüresedvén, annak betöltésére f. évi márczius 24-re pályázat hirdetett. k. A pályázni kívánók szükséges okmányokkal ellátott folyamodványaikat, a fönemlített esperesi hivatalnál Dobó-Ruszkán, akár pedig alulírtnál, a kitűzött határnapi beadják. Ezen állomás évi jövedelme: 110 o. é. frt, 10 köből gabona és feltelék után tarosított jöminőségű szántóföld, rét, legelő s szabad lakás — használatából áll. Kelt Kis-Ráthon, febr. 15. 1866.

Márton Alajos, plebános.

Adakozások.

Erdélyből Andrassy István apát Ö szentségének	2	—
" " " " Különféle missiókra	10	—
" " " " A sz. sir őreinek	10	—
Papp Sándor Ö szentségének	40	—
" " " " A kínai gyermeknek	20	—
Mangold István és Ignácz Pestről Ö szentségének	50	—
Dornauer Károlina	1	50
Fehér Mária	1	—
Bitó Borbála	50	—
Mányi Leitner Pál Ö szentségének	25	—
" " " " Kínai gyermekeknek	25	—
" " " " Afrikai missióra	25	—
" " " " Északamerikai missióra	25	—
Egy áldozár Ö szentségének	2	—

Szerkesztői mondanivalók.

P. J. A páca. A Szentek életének nem vége, hanem III. részének I. füzeté most van sajtó alatt. — N. P. Újkigyós. A bajon azonnal segítünk, csak tessék azon tiszteleti tag által, kinél nt. ur be van jegyezve, reklamáltatni a tagilletményből mind azt, a mit nem kapott. — Gy. M. Nyitra, Cs. G. Buzita. Szives köszönet. D. A. Ujfehértó. Teljesítettük; a küldöttet legközelebb. K. J. Esztergom: Az ohajtott kép külön nem kapkátó, a másik pont iránt írok.

Kiadja a **Szent-István-Társulat** (borz-uteza 3. sz.). — Felelős szerkesztő: Füssy Tamás.

Nyomatott Pesten, 1866. Emich Gusztáv magyar akadémiai nyomdászattól (Barátok tessék 7. sz.)